
PAMFLET
1318

ANTWOORDT
van
Robert Cecil Graeve
van Salisbury / etc. Secretaris van
sijne C. Maiest. van Engelant/
op
Seeckere scandaleuse Schriften over al (tegens hem)
ghestropt / onder decsel van een Catholijcke
vermaninghe.

Qui facit vivere, docet orare.

Gedruct in Engels tot Londen by Robert Barker drucker
van zijne Conincklycke Maiesteyt.

Ende nu in Nederduyts tot Leyden by Thomas Basson.
ANNO 1606.

ANTWOORDT

Op ſeeckere ſchandaleuſe Schriften over al gheſtroijt onder de naem van een Catholijcke vermaninghe.

Zynde onlanghs gereſolveert te wederroepen mijn gedachten van de aertſche Theatren/ alwaer ſy ſaeten t'aenſchouwen de veranderlijcke beweginghen der Menſchen/ met ſorgh ende ghedachten/ die de eyghen geſellen zijn van de publicke Dienaers: verhoopende daer door deelachtich te weſen haerer bevredinghe/ die welcke geleent wort van publijcke actien / en ghegheven tot privaete contemplatien: liet ick my duncken dat ick noyt beeter ſtoff koſte verkieſen voor mijn meditatien / als dat onlanghs uytgegaen tractaet/ geintituleert/ *Syne Maieſteyts uytſpraeck inde leſte vergaderingh des Parlaments, mitsgaeders een diſcours vande manier der ondeckinghe van het laeste gheintendeerde verraet.* In welcke ſo veele ende waere teyckenen van Godes gunſt ende voorſichticheyt vertoont zijn/ *(elck regel betoonende waer Apelles handt gheweeſt is)* dat alle die gheene, die de natuerlijcke beſchrijvinghe van deſe boom des verraets/ & in Ramo & in Radice obſerveeren/ mooghen wel ſeggen datter in onſe daeghen gheen Eliſa behoeft/ om de Coninck van Iſrael te ſeggen wat de Aramiten doen in haeren ſekreeten Raet. In dit Princelijck ende Religieus werck heeft zijne Maieſteyt (gelijck die Coningen vande welcke Seneca ſpreect/ die meer goets doen by exempelen als by wetten) vermeerdert onſe ſchuldige plicht/ mits laetende onder ſijn eygen handt/ openbaere ende perfecte getuygeniſſe zijner waere danckbaerheyt tot den Almachtigen Godt/ voor ſijne ſo groote en wonderbaere ghenaede/ als dat noch de teghenwoordighe oft toeckoomende tijt ſo ondanckbaer niet ſijn en kan / van niet inder eewicheyt dit te gedencken. Een ſaecke vā Godt geeyſcht/van alle Creaturen / non ad Præmium, ſed ad Honorem. Want gelijck onder alle uytgenoomen gaeven des gemoets (naeſt het verſtant) gedenckeniſſe de voorganck heeft/ om noodruft ende ghebruijck: So is ghedenckeniſſe in reſpect van alle dienſten die wy Godt ſchuldich zijn (die welck liever heeft dat wy ſouden gedencken wat hy ons geweeſt is, als curieuſelijck overleggen wat hy in ſijn ſelf is) de eerſte en eerſt bevoolen. Hier in gaen wy de beeſten te booven ende imiteeren de Engelen: want zy preſent zijnde / aenſchouwen te gelijck Godes goetheyt ende liefde/ inde Spiegel van zijn Godheyt; ende wy hier op aerden (inde taefel zijner wercken) hebben een teghenwoordich ende vol ghesicht vant t'gene dat Godt is, door het gheene dat hy doet: ſo dat/ als iſt dat

wy hem niet en sien in sich selven/ so sien wy hem nochtans bescheyde-
lijck door middelen, by sonder in dese groote wercken die hy bewijst
in bescherminge ende verlossinge van heele Natien ende volckeren tegen
openbaere ende heymelijcke practijcken. Ende daer om indien wy
achteloos zijn en dencken dat een dach off een iaer genouch zy/ om onse
ootmoedige dancseggingen te betaelen/ (daer ter contrarie die Heydenen
selfs haere valsche Goden geduerichlijck Kaneel ende Wieroock offerē;)
so sal onse schult niet minder sijn, als die van Israel/ diens looven en
bidden ophiel/ so drae als sy de Roode See gepasseert waeren.

Maer dewijl ick nu in dese ernstige en stilswijgende meditatie was (al-
temet beroost met de oneindelijcke bermhertichheyt ende iustitie Gods/
die de cracht de godtloosen beneemt/ gelijck hy dē slange dede op de han-
den Pauli: somtijts getroost door de overdenckinge van mijner daegen/
als so geluckich te leven onder so een Coninc/ gebenedijt in sich selfs, ge-
benedijt in sijne Olyf tacken / bemint vā de Menschen om sijn goetheyt
ende wijsheyt / ende Godt behaeghende door zijne yverige naerstichheyt/
die hy doet om te suyveren de vaeten zijnes Rijckx van de vuylicheyt
ende schuijm der Roomsche druyven) even doen (segh ick) als mijn
hert niet wenich verheucht was/ te dencken dat ten minsten mijn naem
in zijn Register was voor een die gebruijckt was in sulck een geluckinge
ontdeckinge: (ghelijck de arme arbeytsman die sich verblyde veel iaeren
daer naer/ passerende voor by een glorieuse Architecture/ daer hy eertijts
tot het bouwen geholpen hadt/ met houdt of steen aen te brengen) even
doen was ick bitterlijck gecalomnieert met veele verachtelijcke geschrif-
ten ende pasquillen/ die in verscheiden oorten des Stats verstropt wae-
ren sonder naem van den Auteur/ die continuelijck d'een voor d'ander
naer tot my quaemen/ (gelijck de booden van Job) dat ick niet bedenc-
ken konde, tot wien ick my keeren soude om my te verantwoorden/
noch door wat middel dat ick haer gramschap op my gehaeldt had/ om
my so uyttelesen ende te belasten met so groote bitterheyt / inde daeghen
van so groote vreuchde en blijtschap / doen ick mijn perswaedeerde
dat al de geene die van ons affgescheyden waeren om conscientie wil in
saecken van Religie/ nochtans met ons eendrachtelijck souden geaccor-
deert hebben/ een vroolijck liet te singhen van weeghen onse gheluckighe
verlossinghe.

Overdenkende langh by my selven of ick oorloog met woorden soude
beginnen/ die so langh geswegen had, bysonder tegen de geene/ met wien
oneyndelijck is te disputeeren/ overmits haer ent is klaegen/ en niet be-
geren voldaen te sijn: naer dat ick my seeckreetelijck ende ghetrouwe-
lijck beraeden hadde door de liefde ende schuldige plicht die stedes in my
zijn tot mijn Souvereyn ; ende mijn ernstelijck bedacht / hoe drae
de dwalinghen van publijcke dienaers weerschijnen koonen op de
beste verdienende Princen; hebbende oock gehoort uyt vreemde landen
hoe

hoe seer mijn naem verbreyt was voor bloetgierich: so heeft het my goet ghedocht, ter cause van mijn dienst / oorsaeck te nemen mijn selfs hier te verclaren; op dat geen wolck onrechtelijck op my geworpē, verdonckere de claerheyt mijns gemoets / die altoos begooten geweest is met overvloedige dauw van Barmhertichheyt ende Moderatie.

Ende daerom / al ist dat ick weet dat Stylus prudentiæ est silentium; en oock weel gedencke het gene Salomon schrijft inde aenneeminge van verstroyde calumnien / daer in de sotternien van menschen gelijck tempeestighe wolcken vermeerdert zijn/ als sy geen occasie en hebben haer quaet uyt te storten op de hoofden der Persoonen die in gouvernement zijn: nochtans bevindende my selfs in sulcke absolute possessie over mijn eygen siel in patientie/ also dat het inde macht niet en is van enich lasteraer te verstooren/ de vrede van een gerust ghemoet; docht het my niet gheraeden, stil te swygen: ende op dat myn antwoort te beeter verstaen mach worden/ heeft het my goet ghedocht hier te stellen een Copie van een van haere originelle gheschriften/ diens inhout is / als hier naer volght.

Aen de Graef van Salisbury.

MYn Heer, Also het laeste onbehoorlick en ongoddelick voorneemen tot verdelginge van zijne Maiesteyt, Prins, ende Nobiliteyt, met veele andere waerdige ende gequalificeerde Persoonen, (geattentert door het bestaen van sommige meer furieuse ende turbulente geesten, als yverijge ende wel gesinde Catholijcken) heeft de ghemeyne saeck van onse Catholijcken so schandelijck gemaeckt inde oogen van al de ghene, wiens verdurven oordeel t'verstant niet heeft, onderscheyt te maeken tusschen den Professor hier van ende de Professie selfs, dat wie nu bevonden is van die Religie, geperswadeert wordt tē minsten in syn gemoet toe te staen (hoewel Godt weet dat zy het selve versoyen so wel als enigh *Puritaen*) het voorseyde onmenschelijc en barbarisch voornemen: ende also sommige van zijne Maiesteyts Raet maer bysonder u G. als wesende bekent te zyn (gelijck een Philosooph seyt) een *Primus motor* in sulcke onchristelijcke proceduren, voorgenoomen hebben (also men vreest) mits neemende avantagie door sulck een leelick feyt, om uyt te royen al de memorie vande Catholijcke Religie, t'sy by haestige ban-

 ninge,

ninge, massacren, gevanckenissen, off eenijge diergelijcke onverdrae-gelijcke quellagien ende verdruckingen, ende moghelijck by ordonnantie van het toekoomende Parlament, eenighe meer ende wreeder wetten teghen de Catholijcken, als oyt te vooren gheweest syn. In regardt dan van dit voorgaende, so synder sommige goede mannen, die door haer ernstige begeerten tot continuatie vande Catholijcke Religie, ende tot salicheyt van veele sielen so wel van de teghenwoordighe als de toecoomende, geresolveert zyn so groten ongeluck te beletten: hoewel met verseeckeringe van haer leven te verliesen. Syt dan hier mede gewaerschout, datter tegenwoordich vijff zijn, die elck int bisonder naer u doot staen; dat selve geswooren ende algereets het H. Sacrament daer op genoomen hebben, by aldien ghy daghelijckx voortgaet in sulcke tragicaele laegen tegen de *Recusanten*. Het is so geordoneert, dat niet een van deese vijff weet, wie die ander vier syn, om te beeter te beletten de openbaeringh vande rest, so d'een doort beginnen, en niet volbrengende, gecreegen worde.

Het is oock gheordonneert wie eerst beginnen sal met schieten, ende wie in order volghen sal tot volbrenginge vant selfde; daer wordt niet meer verwacht dan de seeckere doot: ende het sal gewillichlijck genomen worden, int beletten van sulcke generaele calamiteyten: de welcke door dese uwe hooghe Authoriteyt ende faveur by syne Maiesteyt ghedreijcht worden. ende inder waerheyt de swaricheden hier van sijn lichtelijck te overkoomen, naer de mael twee van de aenneemers in so soberen staet van lichaem zyn, dat se niet boven 3. off 4. maenden leven konen; de ander 3. syn so benaut voor haer selven ende haer vrienden, als dat haere teghenwoordighe swaericheeden (als zijnde alleen Recusanten) verdooven alle apprehensien des doots. Niemant is hier in te beschuldigen (so de saecke recht genoomen wert) van dit aengenoomen te hebben: VVant wy protesteeren voor GOD, dat ons geen ander middel inde werelt gelaeten is; naerdemael het openbaer is, dat ghy maer en dient als een lont om zijne Maiesteyt vier te gheven (die wy niet quaeder toewenschen, dan dat hy so grooten Sanct in den Hemel mach syn, als hy Coninck op aerden is) om te bedencken alle ongevallen tegen de arme verdructe Catholijcken. Dus ghevende u G. dese Christelijcke vermaeninge, die welcke mcogelijck hier naemaels dienstich sal zijn by sommighe, die minder sijn al ghy, (ten minsten in faveur en gunst) so ver sy voortvaeren inde voorseyde onmenschelijckhey

lijckheyt ende onchristelijckheyt tegen ons. Hier meede houde ick op, doende u ghedencken, dat, daer een waere ende geestelijcke resolutie genomen is; niet teghenstaende alle perijckelen, de swacke haer ghenouch wreecken mogen over de groote.

Uwer Genaeden wel vermaenende vrienden &c.

A. B. C. &c.

Postscript.

Het mach sijn dat u G. meenen mocht, dat dit enijge brieven sijn, van enijge *Puritanen* gesmeet, om u so veel te meer teghen de Recusanten te onsteecken; Maer wy protesteeren op onse Salicheyt, dat het so niet en is, ende datter gheen dingh naer menschelijcker wijs is, dat het selve can beletten, dan alleen de veranderinge van u doen tegen de Recusanten,

Dit sijnde dan verbatim een van haer beschuldinge/ overmits ick inde sin niet en heb verder te wandelen als haere onchristelijcke passien my sullen leyden/ wil ick alleen mijn Antwoort maecken op sommighe particuliere deelen daer van; hoe wel die selve so sijn/ dat se my verv oeren van een goede ordre ofte methode

Aengaende het eerste deel waer in de naem van de Catholijck protesteert teghen de daet/ als een niet prijselijck ende onnoddelijck voorneemen/ moet ick in cort seggen dat wie leesen sal de Panegyricalle oratie van Sixtus Quintus/ ghemaect op de moort van Henricus de derde/ Coninck van Vranckrijck/ sal wel bemercken dat die sonde hoogher geacht wort/ als de daet van Iudith aen Holofernes/ door welcke Godes volck verlost worde/ mach oock wel bemercké in diversche andere saecken/ hoe generalijck onse tegenpartien gheneecht sijn/ een quaede uytlegginghe te maecken op dingen/ die in executie failgeren. (want anders fœlix scelus virtus vocatur) tot welck oock mach by gevoecht worden/ het ghene dat beeter bekent is/ hoeveel Autheuren in Roomen verheven sijn/ die sterckelijck mainteneeren de leere van Coningen aff te setten. Nietenim dewijl ick altoos gesocht hebbe anderen te meeten by my self/ ende altoos gewenscht hebbe/ dat door enijghe claere en vaste middel de Staet vant Christenrijck verlost mocht worden/ van sulcke schaedelicke instrumenten/ die niet en soecken vrede te planten/ maer verstoringhe te wercken.

Ick

ſo heb ick lange tijt bedroeſt geweeſt dat die geene/ die daegelickx ſoecken ſulcke ſeditieuſe geeſten te imployeren/ om de ongheleerde Catholijcken te onderwijſen inde myſterien van Princen aff te ſetten/ niet ghemaeckt hebben by enije publijcke en definitive ſententien orthodoxal (in welcke vermoedt wordt dat de Paus niet dwaelen kan) ſommighe claere uytleggingen van haere aengenomen macht over Souvereyne Princen/ op dat niet alleen die gheene/ die hem voor hooft kennen/ mochten bevrijt ſijn van vrees ende Jalouſie / van gheſtadige verraederien ende bloedige aenſlaegen tegen haere perſoonen; maer oock die Coningen/ die niet en approbeeren ſijne Pauſelijcke Juriſdictien/ ende nochtans gaeren ſouden behouden een Chriſtelijcke opinie van haer onderdaenen/ en weten hoe verre men haer betrouwen mochte in getrouwicheyt haerer burgherlijcker ghehoorſaemheyt/ alhoewel men haer ſiet van ons verſcheyden in ſaecken van conſcientie. Want wie het is/ die meeſt toeſchrijft de cracht van Excommunicatie/ ſalſe nemmermeer crachtiger bevinden (mijns goedunckens) het ſy door de eerſte inſtellinge des ſelfs ofte door de voorgaende practijcke vā veel jaeren naer Chriſti geboorte/ dan alleen om de menſchen te berooven van haere geeſtelijcke gaeven/ ende quanſuijs buyten den Hemel te ſluyten/ ſonder ſo grove uſurpatie/ als haer gheheelijck vande aerde te nemen/ offte haer vant leven te berooven. In vougen dat het geſchrift ſelfs de excommunicato capiendo, ende andere dierghelijcke/ die welcke veranderlijck zijn in verſcheyden Gouvernementen/ liever voortghercomen zijn door de goedicheyt van ſommige Chriſten Coningen/ die begherich waeren betere ghehoorſaemheyt te wercken tot den Regel vande Kerck/ als door enijghe cracht ſvan Excommunicatie in zijn eyghen natuer. Alle Kercken oordeel heeft het leven ongeroert gelaeten ſive fuerat Ethnicus, ſive Publicanus. Veel vande Heydenen ſelfs hebben deſe reegel gheleert Bonos imperatores voto expetere oportet, quoſcunque tolerare. Ende daer om kan ick my niet genoch verwonderen over ſommige duyſtere en twiſtachtige ſchriften/ onlangs op dit ſtuck uytgegeben en toegeſteint onder de naem van een van haer Principaelſte mannen / waer in hy uytſpout veel donderende woorden tegen die geene/ die yet tegen Princen attenteeren door prijvaete authoriteyt/ ende nochtans behoudt daer van een wettelijck ſtilſwygen/ by aldien het ſelfde beleyt wordt door publijck bevel. Een ſaeck niet meer tegen de ſinceriteyt hier in gepretendeert/ dan die vreemde ende grove leer van Equivocatien t'welck ſo hooghelijck verheven is inde Roomſche Kerck/ al ſoudt alle menſchelijcke converſatien in ſtucken ſcheuren. Want wie belieft te leeſen een plaets vande H. Vader S. Auguſtyn (van wiens boecken ick een wenich blaederen door deſe oorſaeck overſien hebbe) ſal bevinden/ dat als de Priſcilliaenſche ketteren/ weſende geexamineert door den Magiſtraet van dien tijt/ ſochten te diſſimuleeren haer.

leeren haer ketterien doort gebruyck van sulck een antwoort van Equivocatien, met welcke de Papisten als werteliijck/ maintineren te ontkennen alle waerheyt onder een bedeckte meninge/ en S. Pauli woorden drayden/ die yeder mensch beveelt de waerheyt te spreecken tot zijnen naesten / bybrengende/ als of sy valschelijck mochten spreken teghen alle anderen dese Eerweerdighe Vader grondelijck ende cortelijck dit onreligieus point wederleyde met dese corte sententie; *Corde crediturad Iustitiam, ore fit confeßio ad salutem:* : Anders (seyt hy) Petrus die Christo in zijn hert bekende, ende met vvoorden lochtede, soude noyt zijn locheninghe met soo veel tranen beclaecht hebben. Dit vvaer ghenoch om de Martelaers haer Croon vvech te nemen, ende alle, als sotten te maecken, die vvelcke hebben conscientie gemaeckt met Heyndensche Magistraten te dissimuleren, besegelende met haer bloet de invvendighe gedachten harer herten, ende het gene zy mondelijck bekent hadden. Oock en soude niemant dese opinie toestaen dan die gene die alle vvetten en alle burgerlijcke vereenigen soecken om te keeren, uytroepende met dese Expostulatie, O *fontes lachrymarum*, vvaer zijt ghy nu te vinden? O ghy Fonteyn van tranen? hoe sullen vvy ons selven verberghen van het onvermengde aengesicht der vvaerheyt.

Aengaende het tweede deel daer in ghy verwacht/ een schrick van so veel Massacren ende verdruckingen, die comen sullen tegen de Catholijcken; of datmen sommighe andere vvreder plackaten nu in dit Parlament sal ordineren, als tot noch toe toegelaten zijn, ende my daer in taxeert als een vierigh Instrument; Geeft my oorlof u te segghen/ dat dat valsche voornemen zijn / die welcke sommige lichte personen gebruyct hebben/ als een valsche Spiegel om u vrees te vermeerderen.

Dese lasteringe zijn gelijck Adams vijge-bladeren onmachtich om u schande te decken: want gelijck hy een deksel socht/ Non quia nudus sed quia lapsus, also ist u schult/ en niet u vrees/ die u doen opwerpen dese onrechte beschuldigen op u Prins en staet. Sed pereuntibus mille figuræ.

Dese Mannen die u Conscientien regieren/ hebben eerst de ooghen verblint met vreeselijcke/ maer valsche obiecten; hopende daer door u so veel te meer in haer schadelijck voornemen te verbinden.

Sy hebben ghesocht met Nero Romen in brant te steecken/ ende daer naer de schult op de Christenen te leggen.

Dus zijt ghy in u ongheloof bedrooghen met ydele schaduwen/ daer teghen zijn de kinderen der wijsheyt niet licht in gelooven.

Hadt ghy daerom dese dinghen ghemeeten metten regel des tijdts/ ende hadtse vergelijcket met de dinghen ghepasseert ende tegenwoordich; so sout ghy nootsaeckelijck beeter conclusie gemaeckt hebben van toecomende dinghen. want soo ghy aenmerckt de regieringhe van de twee overlede Susters/ Coninginnen van diversche Religien/ soo sult ghy bevinden meer bloets gestort te zijn in vijf of ses iaren vande eerste/ als in 45. Jaren vande tweede.

Overlegt oock wel of ghy ſedert de comſte van deſe Coninck / eenige bloedighe voetſtappen gheſien hebt of niet? Heeft hy de wetten die hy hier gevonden heeft ende geordonneert waren/beſwaert? Of heeft hyſe niet in eenige dinghen verſoet? ende in andere de executie op gehouden/ oock tegens ſulcke perſonẽ/ die met geluyt der trompetten verrondigen een ſcheyding tuſſchen zijn Onderſaten ende zijn Souverainiteyt? Ick beroep my op u eyghen Conſcientie (die in alle menſchen Rechter ende ghetuyghe is) ofte in dit teghenwoordich furieus vierich verraet / dat ſo veel herten ontſteecken heeft teghen de algemeyne Papiſten/ (na den aert van een haeſtich perijckel / t'welc qualick toe laet een rechtveerdighe diſtinctie) eenich bloet gheſtort of wreedtheyt bedreven is? hoe wel dat alle man weet dat het grootſte ghewelt/ datmen had konnen doen in ſulcken ſaeck/ onder t'decksel van gemeyne beſcherminghe/ſoude beduydet gheweeſt hebben voor ware ſorge ende voorſichticheyt. Nam crudelitas ſi a vindicta, iuſtitia eſt, ſi a periculo, prudentia. Men aenſchout liever de excellente middelmaticheyt van zijn Maieſteyts ghemoet/ die twijfelende/ wat ſo een ſubijte apprehenſie mocht voort brenghen op ſulck een tijt/ en heeft ſo drae niet zijne behoorlijcke danckſegginghe aen God gedaen / of hy pronuncieerde in open Parlament/ hoe verre hy was van te condemneren de generale voor particuliere. t'welck al te ſamen bemerckt zijnde/ t'wijfel niet/ of al de gene die niet deſperaetelijck verſmoort zijn in ſonden/ vrywillich bekennen moeten/ dat zijne Maieſteyt/ een Prins van VREDE ende BARMHERTICHEYT is/ die gheen ghenucht en neemt in ghelupt van keetenen en banden/ maer veel liever met Theodoſius executie op hout/ ende wenſcht / Se potuiſſe potiùs mortuos à morte revocare.

Ende nu wat belangt uwe geimagineerde macht / welc het u lieden belieſt heeft ons/ van zijne Maieſteyts raet/ toe teſchrijvẽ/ in welck getal als een principael/ tegen de Roomſche Catholijcken ghy my een van die Quorum maeckt; Ick ſoude het voor gheluck ende groote eer achten/ met alleen Iniurie/ maer vervolginghe te lijden in ſo edelen gheſelſchap/ daer perſonen van ſo groote eer/ ende oordeel/ doenders zijn/ die wel weten dat Raetsheeren van Coninghen / in plaets ſtaen van duyſenden ende honderden/ alleen als het haer belieſt hen plaets te geven; ende dat alle haer hoocheyt toeneemt door behoorlicke plichten/ ende niet ſoo ſeer door verdienſten / als door een ghenadighe aenneminge: Niet te min/ dewijl ick by V. L. als een byſonder lidtmaet van dat lichaem ghehouden ben/ ende benaemt met ſoo een quade Epithete, als een ſtoock-brant; ende dat ghy te vreden zijt mijn naem te leenen tot ſchandaliſatie van de ſtaet/ daer ghy in leeſt/ moet ick u noot ſaeckelijck ſegghen ſonder bitterheyt. Dat/ hoe wel ick u allen weynich dienen mach voor een merck uwer quaetheyt/ nochtans die rechtelijck oordeelẽ den geeſt/ waer door deſe ſcrijver ſpreeckt/ ſullen anders niet

dencken

dencken/ dan dat deſe factie iaecht naer eenighe ander lichaem/ dan het lichaem van Authoriteyt. Het en is het hooft niet alleen of eenich byſonder litmaet / daer deſe menſchen naer ſchieten; maer de Kerck en gemeyne welvaert/ de welcke/ ghelijck Hippocrates twelingen/ lange t'ſamen ghelacht ende gheſchreyt hebben.

Dit zijn de dingen de welcke de vyanden deſes tijts ſtuderen om neer te worpen/ ende niet eenighe arme grootichheyt van mijn/ die maer alleen groot ben inde ooghen van nijdicheyt. Neen/ ſy zijn liever gram op Ariſtoteles, die wijſe Princen beveelt Factien neder te houden/ die altijt ootmoedich zijn/ tot datſe de ſleutels van macht ghecregen hebben. Sy zijn bedroeft of liever bang-hertich/ om te aenſchouwen ſulcken eenicheyt in Staet ende Raet / de welcke de werelt wel derven ſegghen/ doet als ghy wilt datmen u doen ſoude. Deſe zijn bekent te zijn de waerachtighe oorſaecken van haer waenhoop ende diſcontentement/ ende gronderen haer gheloof op ſeer ſwacke fondamenten / indien dat ſy meenen dat mijn verderf te ſweeren/ (een ſaeck van ſeer cleyne conſequentie) haer bevrijen can van beſchadinghen/ of bedencking van meerder practijcken.

Maer nu voort t'gene dat de derde plaets aengaet/ welc is/ haer proteſtatie/ dat om grooter ongheluck te mijden, gheordonnert is by goede mannen, met een gheeſtelijcke reſolutie, my mijn leven te benemen: ende datter vijf zijn tot dien eynde al daer toe verobligeert doort Sacrament; van de vvelcke tvvee ſoo ſieckelijck zijn datſe qualijck .3 of .4 maenden konnen leven. Tot deſe can ick maer ſegghen / dat hebbende algereets eene voet in graf/ haer Biecht-vader weynich danck behaelt/ haer daer voort te wilien ſenden in ſulcke bloedighe kiſten. Want ſy gheen teyckenen draghen van Roomſche Heydenen/ noch Roomſche Chriſtenen: want onder de Heydenſche Keyſers werden de victorien veracht/ die door wreetheyt vercreghen waren: Ende doen Roomen inden eerſten ſuyver was / ſult ghy bevinden dat de wapenen vande Kerck/ waren tranen en gebeden. Maer nu zijn hare Oraculen / ſo wijt van die voorgaende ſuyverheyt van de oude Kerc verbreet/ datſe van Moorderien/ geeſtelijcke Reſolutien maecken/ en openbaerlijc dreygen Coningen te dooden: die nochtans Gods levendige beelden zijn / daer de Prophete David ſelfs bevreeſt was/ de Pande van des Coninckx rock te quetſen.

Al wel overmerckēde/ twijfel niet of deſe Recuſanten/ die nu doende zijn t'ondecken deſe ſchaedelijcke geeſten/ ſullen wel connen door t'licht deſes vyers onderſcheydē / de duyſterniſſen eñ dangieren van deſe Religie/ waer van het geloof opghevouden is in ſulcke onwetene ende ontoegelaetene gehoorſaemheyt/ ende ſo veel te meer/ overmits de wrouging van conſcientie/ ende ſaet van verraet/ waſſchen ſo dicht by den ander op/ als caf en cooren. ende daerom laet ick my duncken/ dat deſe/ die d'ongheleerde Papiſten om draghen ghelijck ghehuyſde Valcken in de-

se perijculeuse voorstellingen/ moghen met recht beschuldighen die gene/ die haer souden willen ontrecken haren wel verdienden tijtel/ van Stoockbranden/ ende barnende Lonten. Want dese zijn de gene die van haer Kerck een Hof/ en van haer Religie een Vassael van eergiericheyt ghemaeckt hebben/en zijn so verhit op aertsche eer/ datse niet connen onderscheyden inter summa & præcipitia. Dese zijn die den menschen haer God doen eten / tot versegelingh van bloet te storten; waer tegen die sy verachten/wel weten dat al het gene God doet / tot goedicheydt hy t'selfde te weghe brenght door goede middelen. Ende hoe wel sy onse Sacramenten noemen bloote ende naeckte teyckenen/ wy moghen met der waerheyt segghen/ dat wy tot noch toe t'selfde noyt en hebben ghebruyckt tot tsamenvoeginghe van moorderie/ noch oock ghebrocht int huys van sulcke grouwelijcke sonden. Ende aengaende d'andere die voorwenden/dat sy so seer beladen zijn met tegenwoordighe swaricheyt/so voor haer selven als voor haer vrienden/ (om dat sy alleen recusanten zijn) dat dat verdooft soude hebben alle schrick des doots: Veel sullen oordeelen dese verdooftheyt te zijn plus tristitiæ quã pœnitentiæ, meer door droefheyt dat dit verraet gefailgeert is/ dan dat het voorghenomen was. Nu aengaende de listige inventie daer ghy over claecht; so dese/die wettelijcke middelen ghebruycken om conspiratien te beletten / moeten listighe vinders gheacht zijn/ ende ondersaten bequaem voor proschriptien; hoe sal dan zijne Maiesteyt haer oordeel ontcomen/ die Gods verkooren dienaer was op aerden/ om te ontdecken dese groote verraderie? of wat hebben Princen te doen met Raetsheeren sorch/ofte Secretaris naersticheyt (diens officien zijn op Sentenellen te staen/voort leven van de Coninck ende behoudenis van den Staet) indien haer doen tot voorcomen van verraderie/soo verkeerdelijck uytghelept sal worden? Ende so by laegen / die wetten gemeent worden; waer door alle tacken van verraet ghestraft worden: waerom vergeten sy dan dat de ordonnancien voort gecomen zijn door de wijsheydt van de Parlamentẽ/ twee hondert iaeren voor mijn gheboorte? Daer beneffens so yemandt meent dat het inde macht sy van weynich/ veel min in een, ander ordonnancien te determineren/ofte nieuwe wetten nae zijn selfs goetduncken voort te brenghen/ dese verstaen noch de manier van wetten te maecken / noch de wijsheyt/gravitevt/ofte natuere vande Wet-maeckers in dese Staet: daer Coningen selfs/ van wien (als van een Centrum) aller wetten leven en executie haer beginsel nemen/ en mogen toelaten het gene dat de ondersaten weygeren naer haer goet en ghenadig believen.

Eñ nu wat my selfs aengaet / met wien ghy sout willen conditioneren dat ick soude ophouden te raetslagen tegen de Recusanten. Ten eersten/ discretie heeft my geleert/dat wanneer de Huysman al te curieus op alle wolcken en winden zijn ooghen werpt/ seer selden hy te rechter

tijt sayen of mayen sal; also/ die dienaer/ wiens ghetrouwicheyt ende yver in s'Coninckx diensts/ de vrees zijns vyants onderworpen is/ het sy door macht ofte nijdicheyt; is noch faveur of beschermingh waerdich. Want als ick aenmercke de Prins die ick dien/ dat hy de wijsheydt van gouverneren niet op credijt opghenomen heeft/ maer drager gestadich de Iethro van ordinantien in zijn eyghen bousem/ beveelende de ghemeyne saecken den genen die bequaem zijn te regeren over honderden en over vijftighen/ bewarende de grootste voor zijne Hoocheydt selfs/ ghelijck een Coninck ervaeren door veel iaren regierings / over een vry ende valiant volck so wel van natueren/ geboorte / ende educatie: Bekenne ick vrijelick voor mijn eygen ende alle andere natien / dat hoewel ic my selfs niet vergelijcken wil by de sotticheyt van die vliegh/ die haer selfs liet duncken dat sy de stof maecte/ om dat zy opt rat vande waghen sat: Nochtans wil ick niet ontkennen die eerlijcke ambitie van mijn Meesters faveur / als ic begeerich ben dat de werelt my houden soude/ niet so veel zijn creatuer/ door de onverdiende eere die ick hebbe door zijn gratie ende macht/ als door mijn begeerte/ om te zijn de schaduwe van zijn sinnen/ ende mijn oordeel/ wetenschap / en affectie naer de zijn te voegen/ van wiens Royael Persoon/ ick meer glorieren sal te zijn een eerbaer ende ootmoedich ondersaet / als dat ick absolutelijck soude ghebieden in een ander beroepinghe. Aengaende de rest dat mijn Religie aengaet (hoe wel die verdonckert is met de middel-wand van sonde en gebreecken) die is ghebout op de heylige gront van hoop eñ gheloof int dierbaer bloet van mijn Verlosser/ sonder eenich betrouwen op goede wercken. Ende daer sy allegeeren/ dat die gheresolveert zijn om te sterven/ meesters zijn van een anders leven / mijn Antwoort is/ dat sy niet meer machts hebben als een cleyne Spinnecop/ die door toelatinghe oock so veel doen can. Ende so mijn leven in haer handen waer / so souden zy moghelijck my ontnemen eenige maenden vreughde/ en voorseecker veel iaren droefheyts. Maer dese arme dreygementen en benemen my gheen hoop/ ick ben gheen van die gene die ghelooven met de mannen van de oude werelt dat de berghen schudden/ als de mollen wroeten. Ende ick hoop dat het verde van mijn wesen sal/ die wel weet in wiens heylighe Boeck mijn daghen ghetelt zijn / eens te dencken / mijn tijdt een span te verlenghen / als voor eenighe sterffelijck macht te vreesen/ in mijne arme Talent/ Aut Deo, aut Patriæ, aut Patri patriæ deesse. Want wie ist die twijfelt dat Magistrate die met verscheydenheyt van geesten om gaen/ moeten altemet tempeesten tegenstaen? Al ons doen is openbaer/ ende men cant niet meer verborgen als de Son: dus doen wy quaet / quaet sullen wy hooren. En of schoon de teghenwoordighe tijdt ons toelacht/ nochtans als ons Glas verloopen is (dat niet langh loopen can) die eer/ die waerdighe mannen eewich doet leven/ sterft met ons/ ende onse naecomelinghen sullen

vergh enamen van oneer worden. Ende daerom suadeat loquentis vita non oratio. Daer beneffens die dwaling die in alle sterffelijcke dingen/ zijn cracht/stercte/ende verminderinge heeft;heeft nu haer fondamenten ontdeckt / ende haer bolwercken inghenomen/ so dat het te bevreesen staet/dat sy so langh met de tijdelijcke Souverainteyt van Coninghen speelen sullen/ tot dat het de Coningen groote eer sal wesen haer Wallen ende Stercktten af te breecken: Ende daerom moet de dienstboden quaet geschieden/die haer gangen versoeten door vreese van nijdicheyt: ende niet veel liever verseeckert zijn / dat die haer tijt getrouwelijck besteden ter eeren Gods / den avont ende nacht / sullen haer natuerlijcker wijs toecomen/de een voor ende d'ander naer: haer getrouwichept sal voor haer opstieghen/ ende haer goede fame naevolghen.

Om nu te besluyten/ de wijle het God gheliefvet heeft ons van soo veel / ende on-uytsprekelijcke elendicheden te verlossen / die ghereet waeren op ons te vallen/ghelijck de besoeckinge van Jerusalem/ daer de propheet van spreeckt; wanneer haer keers alderbest brandt/ ende als sy inde armen van vreede slapen: Siet als dan sullen de tijden van haer besoeckinge zijn. Ende de wijle dit ons ghebeurt soude hebben/ in de dagen van so een rechtveerdich ende genaedigh Coning/ ende als alle man hem onder zijn wijnrancken ende vijgheboomen verblijde; Laet ons dan so wel ter eeren van onse natie/ als om onse sielen/ sorchvuldich zijn / om ons selven in alle behoorlickheden volcomenlijck te stieren/ soo wel in Godlijcke als menschelijcke dingen/ dat wy niet en worden (door onse grove onwetenheit) Auteuren van ons eygen verderff. Laet niemandt de valsche reputatien van sijn eedt te houden met besondere vrienden so hoge achten/ als te verlaten de getrouwichept die hy zijn Prince ende Lant schuldich is. Wilt ghy goede ende ghetrouwe vrinden hebben seyt Seneca? soecktse dan inter recta officia, ende daer sult ghyse vinden. Ende so seyt het Gheestelijcke recht/ Non est appellanda fides,quæ ad peccatum inuitat. Cicero in sijn boeck de officijs, disputeerende de saecke inter Patrem & Patriam, Indien u vader (seyt hy) eenigh verraet tegē het Lant ende Staet aen nam/ende het u vertelde/ so moet ghy het hem eerst ontraden/daer na dreygen/ende ten lesten beschuldigen: want dese Regel is gheapprobeert; In promissorio pro re iniusta, iurans illicitum, obligatur ad contrarium. Ende daer om de wijl ons Godt/ soo wonderbaerlijck verlost heeft van dese confusie; waer van z'menschen gedachten(die in een oogenblic van het Oosten tot het Westen loopen) gheen grondt connen vinden; Laet het ons dan de werelt doen blijcken, door de verscheydenheyt van onse ghedurighe danckbaerheden/dat wy niet en menen/ dat dit een ordonaris werck is van Godes voorsichtichept/ noch enich dinck dat men toeschrijven mach/ enighe faut off gebreck van haer beleydingh/ maer een wonderlijcke daet van de opperste macht/verre boven de loop van alle ordinarische

voor-

voorstellingen. Ende hoe wel het schijnt dat hyt voor een tijt langh toe laet / schijnende niet te letten op haer ent en voornemen/ (haer laetende op wassen gelijck vergiftige cruyden) nochtans ten lesten als sy op haer rijpste zijn/ snijt hyse aff/ ende wanneer sy volste zijn van haer veninich quaet/ so treckt hy haer op/ tot ander luyden medecijn: hebbende gemaeckt dat de Scorpioen de oly by hem draeght / die de wonden geneest die hy selfs maeckt. En verder laet ons dit vastelijck ghelooven/ dat dese plaets daermen dese grouwelijcke Massacren bedreven soude hebben/ de selfde plaets is daer de oude Religie van de ware Kerck/afgheschut heeft de banden ende keetenen vande Roomsche corruptien / waer onder sy so langh in dienstbaerheyt was gheweest: ende so langh dat t'selfde geloof/ religieuselijck en stantvastich bedient sal worden/ salt nemmermeer inde macht zijn/van eenich sterfelijck mensch/de alderckleynste steen van dit heylich ghebou te quetsen.

Aldus heb ick mijn pen oorlof gegeven haer gangh te gaen/ om mijn sinnen te ontlasten van arbeyt (gelijck een swanger vrou.) Belaeden zijnde met wichtiger saecken dan ick verswijgen konde/ off in goede order uyt beelden/ verhoopende dat mijn meeningh ten besten geordelt zal zijn / dewyl het met eerbaerheyt vergeselschapt is. So daer ymant nu seggen wilde dat ic te slechte occasie genomen hadde/ een dinck te beantwoorden dat gheen naem heeft; mijn begeerte is dat men my wel verstaet; dat niemant eer versmaet soude hebben dese uyt stropsels off doode papieren/ die van de wint voort gedreven worden, dan ick: indien my so veel advertisementen van buyten/en bekentenissen van al hier/ (over een comende met dese calumnien) my van rechtsweegen niet gedwongen hadden/ eenich haestigh antwoort te maecken/ om mijn arme reputatie te beschermen van dese wrede beschuldingen. Het welck overdenckende/ hoewel mijn begeerte om langh te leven/ niet grooter is als mijn vrees/en beyde geest en oordeel verde van sulcke swacheyt zijn/ als te dencken op eenige veranderingh van voorseeckerde resolutien / door cracht van Arguimenten ofte protestatien ; Nochtans als ick bedenck met Seneca, dat de aldergrootste ende schoonste Coninckrijcken/ diens wetten met bloedighe placcaten verbult sijn/ so seer haer schoonheyt verliesen / datse mismaeckter geacht worden / dan de alderverachtste slachthuysen; en dewijl ick wel weet dat onse grootste RECHTER ende SALICHMAECKER der weerelt/ die gehoor geevende aen alle sonden/ de stem van bloet vergieten so luyt gemaeckt heeft/ dat het den HEMEL selfs doordringht ; so verhoop ick dat alle onpartijdige oordelaers/ dese mijn defencie niet achten sullen voor een onnoodighe curieusheyt; Quia inauditi, tanquam innocentes pereunt; Insonderheyt de wijl mijn conscientie my getuycht/ dat ghelijck goedertierentheyt de waere beschermster is vã Coninckrijcken/ so is de wreetheyt een valsche bewaerster. Ende oft geseyt worde dat ick te straff geweest ben/ int oor-

deelen

deelen vande Roomsche Catholijcken int generael / overmits ick maer geiniureert ben by sommige geinfecteerde geestē van die professie: ic bekenne uyt gront mijns hertē/ dat ic my niet can laeten duncken dat sulc een quaet/dat met geen dinck te vergelijcken is/opt in de herten van die geene die enijge conscientie hebben/ koomen kan; off dat dese vijf gepretendeerde goede mannen / die haer soo verbonden hebben aen dese resolutie/enich gevoelē met al, van eenige religie hebbē: maer veel liever zijn enijge verstroyden hoop van dat ongoddelijck geselschap/ diens oogen en herten daeghelijck haer seer doen/ om te sien so veel schoone morgenstonden volgen naer suicken donckeren dach/ die elent bereyt hadde/ oock voor het ongeboozen kint.

Ende als ick overdencke de doot vande overleede Coninginne saliger gedachtenisse / met wat gehoorsaemheyt beyde de professien accordeerden inde successie van zijne Maiesteyt;en nu bemercke van hoe weynich dese laeste woeste Papisten bygestaen waren / die vergaedert hadden enighe verrotte tacken/ affgevallen van den verdorden boom/ dien CHRISTVS int Evangelium vervloeckt hadde / verhoopende daer mede een vier te ontsteecken / ende verwarringhe te maecken inde Staet. Hoe wel ick nemmermeer op houden sal van bidden/datmen eens de gheluckighe daegen sien mochte/dat een eenighe enijchept van ware Religie willichlijck omhelst mach worden in dese Monarchie: Nochtans sal ick altijs (nae de wet des Heeren) onderschept maecken in mijn conscientie tusschen weetende ende onweetende sonden/ ghelijck my dat recht duncken sal door de wetten der menschen, Solum necis artifices arte perire sua.

Ende nu om u Postscript te beantwoorden / waer in ghy moeyten doet/om dat ick niet dencken soude dat het gemaeckt sonde zijn by die geene die ghy Puritanen noempt: dit heb ick alleen te seggen/ dat het onnoodich waer geweest so veel moeyten te doen om my dat te doen perswadeeren; dewijl noch de reguleerde Protestanten/ noch de gene die noch inconformabel zijn de tegenwoordige disciplijn vande Kerck/ niet rechtelijck te beschuldighen zijn / datse haer prive differenten opt gemengt hebben met de gedachten/ veel min metter daet van bloedige massacren. Et hic baculum fixi.

Verwacht van mijn geen meerder beantwoordinge: ick wil voortaen in vrede rusten int huys van mijn eygen conscientie/ waer/ soo ick wel doe/ tis evenveel wie my siet; so ick quaet doe (wetende dat selfs) ten baet niet voor wien ick het verborch: want sy zyn voor een Rechter wiens presencie ick niet ontvlieden can: Of al de werelt my prees/ en hy my beschuldichde/ haer lof waer ydel. Falli potest fama, conscientia nunquam. Is dit dan niet genoech/ maer dat ghy noch wilt dreygen en uytroepē/ so moet ic het met patientie hooren/ ēn met Tacitus seggen/ ghy hebt leeren vloecken/ ende ick te versmaden. Tu linguæ, ego aurium sum Dominus.

FINIS.

